

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สมุทรปราการเป็นเมืองปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร ที่มีความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม จะเห็นได้จากการเป็นที่ตั้งของสนามบินสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็น สนามบินนานาชาติที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งแต่ขนาดใหญ่จนถึง ขนาดเล็กจำนวนมากกว่า 5,000 แห่ง มีพื้นที่ติดทะเลและเป็นชุมชนประมงที่มีศักยภาพในการ ผลิตอาหารทะเล และอาหารแปรรูปที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่ง ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด สมุทรปราการสูงเป็นลำดับสามรองจากกรุงเทพมหานครและระยอง

ด้วยความเจริญในหลาย ๆ ด้านจึงเป็นปัจจัยดึงดูดให้มีประชากรเคลื่อนย้ายทั้งที่เป็นชาว ไทย และชาวต่างชาติเข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการเป็นจำนวนมาก จากประกาศสำนัก ทะเบียนกลาง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยได้ระบุถึงจำนวนราษฎรในจังหวัด สมุทรปราการ ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2551 ว่ามีจำนวน 1,147,224 คน และมีการคาดประมาณว่ามีประชากรแฝงประมาณร้อยละ 80 ของประชากร เมื่อ รวมกันแล้วสมุทรปราการจึงน่าจะมีประชากรมากกว่า 2 ล้านคน ซึ่งนับว่าเกินกำลังความสามารถ ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด และหน่วยราชการในจังหวัดสมุทรปราการจะดำเนินการให้ประชากร มีคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดี

หากวิเคราะห์สถานการณ์ แนวโน้ม และปัญหาของจังหวัดสมุทรปราการ ด้านภาวะโรค พบว่าโรคที่เป็นปัญหาสำคัญของจังหวัดคือ โรคเอดส์ โรคไข้เลือดออก โรคมะเร็ง โรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง เกิดภาวะเสี่ยงจากอุบัติเหตุจากรถ ยาเสพติด-บุหรี ผลิตภัณฑ์สุขภาพ/สถานพยาบาล/ร้านขายยา ภาวะสุขภาพเกิดภาวะเครียด การพยายามฆ่าตัวตาย ด้านสิ่งแวดล้อม พบปัญหาขยะตกค้างสูง ปัญหาน้ำเสีย/น้ำทิ้ง ปัญหาเหตุรำคาญ ส่วนด้านระบบบริการสุขภาพ พบว่าบุคลากรไม่เพียงพอ ด้านการรักษาพยาบาล และระบบส่งต่อและไม่ความครอบคลุมด้าน หลักประกันสุขภาพ จากสถิติของโรคติดต่อที่มีการแพร่ระบาดในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่ามี หลายโรคที่มีอัตราการแพร่ระบาดสูงเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย เช่น โรคไข้เลือดออก อูจาระร่วงเฉียบพลัน นิวโมเนีย วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ปัญหาสุขภาพในจังหวัดสมุทรปราการมีที่มาจากหลายสาเหตุด้วยกัน เช่น ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอในการดูแลสุขภาพของตนเอง การมีสภาพแวดล้อมที่ผสมผสานระหว่างความเป็นเมือง ความเป็นชนบทและเขตอุตสาหกรรมทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนี้มีรูปแบบวิถีชีวิตที่หลากหลายทั้งแบบเมือง แบบกลุ่มเกษตร กลุ่มประมง กลุ่มอุตสาหกรรม การจัดการสุขภาพจึงมีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น

แม้ว่าสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสาธารณสุขจะมีมาตรการและกลไกการสื่อสารสุขภาพที่เข้มแข็งและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย แต่พบว่าประชาชนในจังหวัดนี้ยังคงมีปัญหาโรคติดต่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคไข้เลือดออก (Dengue Haemorrhagic Fever : DHF) ซึ่งเป็นโรคติดต่ออันตรายและทำให้เสียชีวิตได้จากภาวะช็อก จึงนับว่าเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญเรื่องหนึ่ง จากการศึกษาข้อมูลอุบัติการณ์ของโรคไข้เลือดออกในจังหวัดสมุทรปราการ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 – 2551 พบว่ามีการรายงานจำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี จากปี 2549 จำนวน 1,280 ราย ปี 2550 จำนวน 2,596 ราย ปี 2551 จำนวน 3,163 ราย และในปี 2551 มีจำนวนผู้ป่วยและมีอัตราการป่วยสูงถึง 280.67 ต่อประชากรแสนคน เป็นอันดับที่ 6 ของประเทศ (รายงานสถานการณ์โรคไข้เลือดออก สำนักโรคติดต่อฯ โดยแมลง กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข : ออนไลน์) สถานการณ์นี้แสดงให้เห็นว่ากลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและมาตรการป้องกันที่ดำเนินการอยู่ยังไม่มีประสิทธิภาพพอที่จะทำให้ประชาชนได้รับความรู้และข้อมูลข่าวสาร และมีบริการรองรับที่เอื้อต่อการป้องกัน

เพื่อผลักดันให้ประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการตระหนักในปัญหาโรคไข้เลือดออก มีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม และร่วมมือป้องกันโรคไข้เลือดออก รวมทั้งมีแนวคิดในการสร้างสุขภาวะที่ดีอย่างยั่งยืน คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องโรคไข้เลือดออก เพื่อศึกษาช่องว่างในการได้รับข้อมูลข่าวสาร สาเหตุของปัญหาที่มีต่อการได้รับข้อมูลข่าวสาร และค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้นที่จะนำไปสู่การจัดการเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

1.2 คำถามของการวิจัย

- 1.2.1 ประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการมีรูปแบบการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเรื่องไข้เลือดออกอย่างไร
- 1.2.2 ช่องว่างในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเรื่องไข้เลือดออกของประชาชนกับการเผยแพร่ข้อมูลของหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสุขภาพทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชนคือเรื่องใดบ้าง
- 1.2.3 สาเหตุของปัญหาในการได้รับข้อมูลเรื่องไข้เลือดออกของประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการคืออะไร
- 1.2.4 แนวทางแก้ไขปัญหาและนำไปสู่การจัดบริการเผยแพร่ข้อมูลเรื่องไข้เลือดออกที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนควรเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.3.1 เพื่อศึกษารูปแบบการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเรื่องไข้เลือดออกของประชาชน
- 1.3.2 เพื่อศึกษาช่องว่างในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเรื่องไข้เลือดออกของประชาชนกับการเผยแพร่ข้อมูลของหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสุขภาพทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชน
- 1.3.3 เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาในการได้รับข้อมูลเรื่องไข้เลือดออกของประชาชน
- 1.3.4 เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาและนำไปสู่การจัดบริการเผยแพร่ข้อมูลเรื่องไข้เลือดออกที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การประเมินรูปแบบการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสุขภาพที่ประชาชนต้องการ : กรณีศึกษาเรื่อง ไข้เลือดออกในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ มีขอบเขตในการศึกษาดังนี้

- 1.4.1 พื้นที่ในการศึกษา ศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ
- 1.4.2 ระยะเวลาในการศึกษาระหว่างเดือนกันยายน 2552 - กุมภาพันธ์ 2553
- 1.4.3 ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา
 - 1.4.3.1 ผู้จัดบริการด้านสุขภาพทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ สาธารณสุขจังหวัด สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลชุมชน สถานีอนามัย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) สื่อมวลชน เป็นต้น

- 1.4.3.2 ผู้รับบริการสุขภาพคือ ตัวแทนประชาชนจากอำเภอต่าง ๆ ของ จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบางบ่อ อำเภอ บางพลี อำเภอพระประแดง อำเภอพระสมุทรเจดีย์และอำเภอ บางเสาธง

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

- 1.5.1 ผู้รับบริการสุขภาพ หมายถึง ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ
- 1.5.2 ผู้จัดบริการด้านสุขภาพ หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน ดูแลรักษาฟื้นฟู ทั้งด้านบริหารจัดการ วิชาการและการให้บริการ เช่น สาธารณสุขจังหวัด สาธารณสุข อำเภอ โรงพยาบาล สถานีอนามัย อาสาสมัครสาธารณสุข องค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น
- 1.5.3 รูปแบบการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง วิธีการซึ่งกลุ่มเป้าหมายได้รับข้อมูลข่าวสาร เรื่องไข้เลือดออก ที่ครอบคลุมทั้งด้านเวลา การมีส่วนร่วม ช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล เป็นต้น
- 1.5.4 ช่องว่างในการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การที่กลุ่มเป้าหมายได้รับข้อมูลข่าวสาร เรื่องไข้เลือดออกไม่ครบถ้วนตามที่ผู้ส่งสารต้องการ
- 1.5.5 การเผยแพร่ข้อมูล หมายถึง การกระจายข้อมูลข่าวสารเรื่องไข้เลือดออกจากผู้จัดบริการ สุขภาพไปสู่ประชาชน
- 1.5.6 สาเหตุของปัญหา หมายถึง อุปสรรคที่เป็นต้นเหตุของการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่อง ไข้เลือดออก
- 1.5.7 แนวทางแก้ไขปัญหา หมายถึง วิธีการขจัดปัญหาอุปสรรคของการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร โรคไข้เลือดออก

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.6.1 ทราบรูปแบบการให้บริการข้อมูลข่าวสารเรื่องไข้เลือดออกแก่ประชาชน
- 1.6.2 ทราบช่องว่างในการจัดบริการข้อมูลข่าวสารเรื่องไข้เลือดออก
- 1.6.3 ทราบสาเหตุของปัญหาในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเรื่องไข้เลือดออก
- 1.6.4 ได้แนวทางแก้ไขปัญหาและนำไปสู่การจัดโครงการด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เรื่องไข้เลือดออกที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับความต้องการของ ประชาชน